

LARS BARFODS SAMLING

Vallensbæk Lokalhistoriske Forening og Vallensbæk Kommune har lavet en aftale med fyrværkerimester Lars Barfod om en overtagelse af hans store samling af lokalhistoriske effekter fra Vallensbæk.

Lars Barfod, der er født i Vallensbæk i 1943, har ikke boet i Vallensbæk i mange år, men har altid haft en stærk tilknytning til Vallensbæk. Tivolis fyrværkerifabrik, kaldet Krudtgården, lå tidligere i Vallensbæk Nordmark. Her blev Lars Barfod oplært i fyrværkerifaget.

Lars Barfod fulgte med virksomheden til Tune i slutningen af 1960'erne. Lars Barfod har i over 30 år været manden, der har stået for Tivolis berømte og flotte fyrværkerier. Dette er nu slut, og Lars Barfod har stoppet sin virksomhed.

Lars Barfods forældre ligger begravet på Vallensbæk Kirkegård.

Lars Barfod er samler, og har i mange år samlet på lokalhistoriske effekter fra Vallensbæk, bl.a. fra de tidligere gårde.

Allerede for et par år siden tilkendegav Lars Barfod, at han meget gerne så, at hans samling måtte komme til Vallensbæk. Det har dog været en betingelse, at samlingen blev overdraget til et officielt museum eller et kommunalt lokalhistorisk arkiv i Vallensbæk.

Med nedlæggelsen af fyrværkerivirksomheden, og dermed flytning fra bygningerne i Tune, blev en overdragelse af samlingen aktuel. Lars Barfod havde ikke længere den nødvendige plads til en forsvarlig opbevaring af samlingen.

Ved et besøg hos Lars Barfod i februar 2005 blev det foreslået, at dele af samlingen ville blive udstillet, hvis han overdrog samlingen til Vallensbæk Kommune via Vallensbæk Lokalhistoriske Forening. Det vil ske i monter på Vallensbæk Rådhus til glæde for alle i kommunen. Resten af samlingen vil, indtil et lokalhistorisk arkiv er etableret, blive opbevaret forsvarligt i magasin enten på rådhuset eller på hovedbiblioteket.

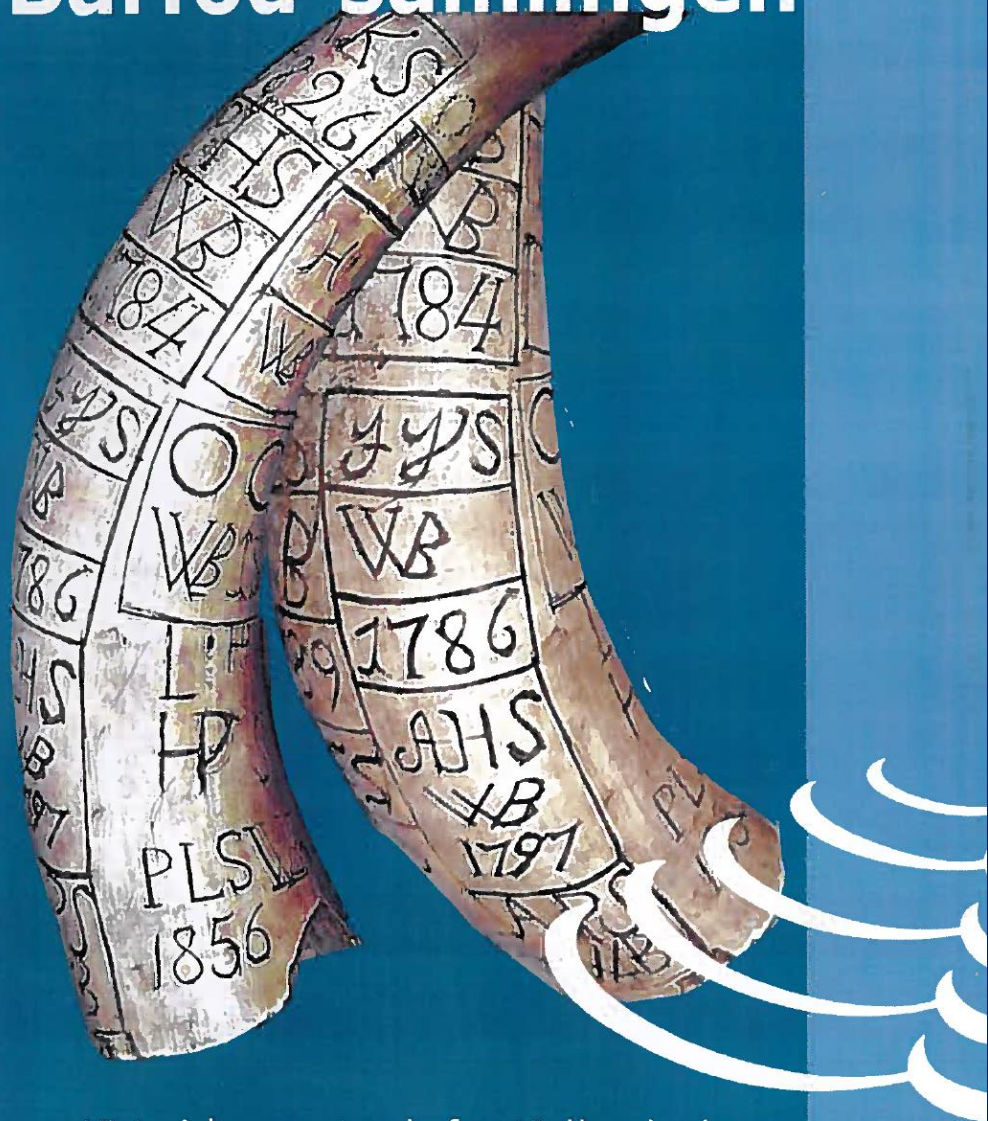
Denne løsning har Lars Barfod kunnet acceptere. Borgmester Kurt Hockerup har på vegne af Vallensbæk Kommune skriftligt bekræftet den indgåede aftale.

Planen er, at samlingen efter påske 2005 bliver registreret af Benny Mortensen, Vallensbæk Bibliotek, i samarbejde med Lars Barfod. Herefter bliver samlingen afhentet i Tune. Sammen med Lars Barfod bliver dele af samlingen gjort klar til udstilling i monter på Vallensbæk Rådhus. Officielt vil overdragelsen blive markeret med en reception på rådhuset.

Samlingen består bl.a. af følgende effekter:

- Byhornet fra 1784 (kan ses på side 28 i bogen "VALLENSBÆK. Fra bondeland til planlagt by" af Peter Sorenus).
- Brandskilte i messing.
- En tallerkenrække og en skehylde fra Enghavegård.
- En kande fra Virkelyst.
- Malerier med motiver fra Vallensbæk af Carl Rasmussen (hans gård lå overfor Krudtgården).
- Forskellige beklædningsgenstande samt en sølvnakke og en guldnakke.
- Et par lysestager fra de gamle kirkebænke.
- Et manglebrædt med stok.
- En plejl og en malkestol.
- En brandhage fra Pylles hus (Yrsa Sørensen, Kirkebakke Allé 3)
- Et dejtrug fra Plougmandsminde.

Barfod-samlingen

Historiske genstande fra Vallensbæk

Fortiden møder nutiden i Vallensbæk

Som borgmester i Vallensbæk er det med både fornøjelse og taknemmelighed, jeg efter ombygning af rådhusets mødefløj genåbner denne udstilling af historiske genstande fra Vallensbæk.

Det er altid spændende at lade fortiden møde nutiden. Og i disse år, hvor Vallensbæk er midt i en rivende udvikling, er det ekstra interessant og vigtigt at fastholde og huske kommunens og områdets fortid.

Takket være Lars Hoffmann Barfod, der indsamlede de mange spændende ting i sin ungdom i Vallensbæk, har vi lejlighed til at genfortælle noget af Vallensbæks historie. Og ved at have en udstilling her i Vallensbæk Kultur- og Borgerhus giver vi borgerne de bedste muligheder for at blive klogere på Vallensbæk i gamle dage. Der skal derfor lyde en stor tak til Lars Barfod for hans generøse foræring og til Benny Mortensen fra Vallensbæk Lokalhistoriske Forening for hans beskrivelser af de historiske effekter samt foreningens formand Ingolf Mathiesen for aktiv deltagelse i hele processen.

Jeg håber, at rigtig mange — uanset om man er i Kultur- og Borgerhuset i et andet ærinde eller ej — vil tage sig tid til at studere udstillingen. Den fortæller nemlig brudstykker af vores historie på en helt anden måde end selv de mest livagtige historiebøger.

Henrik Rasmussen
Borgmester
15.9.2017

Beskrivelse af historiske genstande fra Vallensbæk - udstillet i Kultur- og Borgerhuset

1. Vallensbæk byhorn

Byhornet er dateret første gang i 1784 og senest i 1870 og var oprindelig oldermandens værdighedstegn. Oldermanden var leder af landsbyen og blev valgt for et år ad gangen. Han har måske blæst i det under bystævnet med samme formål, som en mødeleder i dag ringer med klokken. Oldermandens rolle mistede sin betydning, da fællesdriften af jorden ophørte i 1788. Efterhånden, som gårdene flyttede fra landsbyen og ud på markerne, var valget af oldermanden blot en gammel tradition, der blev holdt i hævd og med helt andre formål. Hornet lå i næsten 100 år gemt væk på Kirkebredegård.

2. Brandskilte (før 1850)

De 3 brandskilte blev hængt om halsen på brandsvendene, så enhver kunne se og huske, hvilken rolle brandfogeden havde tildelt dem. Også en tilfældig forbigående ved brandstedet kunne blive udnævnt til brandsvend. Brandskiltene kommer fra Enghavegård. Datering før 1850.

3. Brandskilte (efter 1850)

De 5 brandskilte blev hængt om halsen på brandsvendene, så enhver kunne se og huske, hvilken rolle brandfogeden havde tildelt dem. Brandskiltene kommer fra Enghavegård. Datering efter 1850.

4. Brandskilte

De 2 brandskilte blev hængt om halsen på brandsvendene, så enhver kunne se og huske, hvilken rolle brandfogeden havde tildelt dem. Brandskiltene har været opbevaret på kommunekontoret og rådhuset i en årrække.

5. Vallensbæk brandhorn

Brandhornet har været brandfogedens værdighedstegn. Brandfogeden skulle føre tilsyn med, at brandloven blev overholdt, og det var ham, der var leder af slukningsarbejdet, hvis der opstod brand i landsbyen. Fra 1841 var det sogneforstanderskabet, og efter 1867 var det sognerådet, der udnævnte brandfogeden. Hornet har været opbevaret på kommunekontoret/rådhuset i en årrække, og kun få personer har vidst, at det stadig eksisterede.

6. Fodmål fra udskiftningen

Det leddelte målebånd, med 1 fod i hvert led, menes at have været brugt til opmåling af markerne ifm. udskiftningen i Vallensbæk. Udskiftningen (omfordeling af jorden) startede i 1786 og var i store træk afsluttet efter et par år, men de sidste tvister var først afsluttet omkring 1844. Fodmålet har været opbevaret siden 1844 på Enghavegård.

7. Alenstok

Anvendt som klædemål. Kommer fra huset på hjørnet af Vallensbæk Strandvej og Strandparksvej, matr.nr. 6s.

8. Træbismervægt

Stokken (vægtstang) til en træbismervægt. Ophængt mangler. Bismervægten var en håndholdt vægt, hvor et lod kunne skydes frem og tilbage på vægtstangen. Den var meget anvendt ved torvehandel. Kommer fra huset på hjørnet af Vallensbæk Strandvej og Strandparksvej, matr.nr. 6s.

9. Lysestager

4 lysestager fra Vallensbæk Kirke har siddet på de gamle kirkebænke, som blev udskiftet ved reoveringen i 1966.

10. Ravstykke

Ravstykket er fundet i det moseparcel, vest for landsbyen, som tilhørte Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a.

Ravstykket er drevet i land i en fjern fortid, hvor Vallensbæk Mose var en fjord.

11. Plejl og læderbånd

Plejlen blev anvendt til håndtærskning af korn. Før elektricitetens fremkomst var det stort set eneste mulighed for tærskning af korn. Plejlen er fra Carl Rasmussens gård i Nordmarken, matr.nr. 15b.

12. Hjemmelavet politistav

Danmark var uden politi fra september 1944. For at afbøde konsekvenserne af dette blev kommunerne allerede i oktober 1944 opfordret til at oprette vagtværn.

Vagtværnene var ikke bevæbnede og rådede kun over politistave eller hjemmelavede politistave. Denne hjemmelavede politistav har ligget i en årrække på borgmesterkontoret. Datering 1944.

13. Kanebjælde

Fra Carl Rasmussens gård i Nordmarken, matr.nr. 15b.

14. Kanelygter

De 2 kanelygter er fra Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a. Holderne til lygterne kommer fra Svenningsens gartneri (Persillegartneren) i Nordmarken.

15. Brodjern

Brodjernet blev anvendt ved skoning af heste. Fra Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a.

16. Ølhaner

2 ølhaner i messing. Når spunsen (proppen) i øltønden var slået af, blev en ølhane slået i hullet, og så kunne der tappes fra tøndens. Ølhanerne stammer fra Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a.

17. Lejle

Lille øltønde til brug for en karl under markarbejde langt fra gården. Tilsvarende kunne kold mad medbringes i en lille trækasse med låg, kaldet en tejne. Lejlen kommer fra Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a.

18. Brandhage

Brandhage uden skaft. Ifølge brandloven skulle huse med stråtag have en stige og en brandhage på langt skaft hængende udvendigt. Formålet var, at man så kunne rive dele af stråtaget af huset og dermed måske være i stand til at begrænse branden. Brandhagen har tilhørt huset på Kirkebakke Alle 3, matr.nr. 34.

19. Konkylier

Når slaveskibene returnerede fra De Vestindiske øer, medbragte de bl.a. rom og sirup i tønder. For at stabilisere tønderne blev der lagt konkylier mellem dem. Når skibene kom til København, blev konkylierne smidt overbord eller foræret bort. De var populære hos bønderne til omkredsning af et bed i haven eller som pynt. Disse 2 konkylier har ligget i haven på Enghavegård.

20. Skættestol og skættebrædder

Til skætning af hør fra ukendt sted i Vallensbæk. Hørret lægges i skættestolen og bearbejdes med skættebrættet, indtil basten løsner sig. Basten kæmmes i taver (hegling). Den færdigheggede langhør spindes til fint garn og bruges til hørlærred. De korte, grove taver fra heglingen, kaldet blå, spindes til groft garn og bruges til blårlærred.

21. Smørske

Smørske fra Viggo Christensens gård Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a. Datering ca. 1850.

22. Guldnakke

En fin kyse, en såkaldt guldnakke, til pænt brug for en velhavende gårdmandskone. Datering ca. 1820. Guldnakken har tilhørt Mette Hans Søren Datter fra Plougmandsminde i Nordmarken, matr.nr. 28a. Det forreste guldbånd, som har erstattet det oprindelige kniplingsbånd, kommer fra huset på Kirkebakke Alle 3, matr.nr. 34. Datering ca. 1860.

23. Bagstykke til en sølvnakke

Bagstykke til en kyse, en såkaldt sølvnakke. Sølvnakken var til pænt brug for en velhavende gårdmandskone. Datering ca. 1820. Har tilhørt Mette Hans Søren Datter fra Plougmandsminde i Nordmarken, matr.nr. 28a.

24. Begravelseskyse

Hovedbeklædning brugt sammen med sort tøj ved deltagelse i begravelser. Kysen har tilhørt Ane Pedersen, der boede i huset på Kirkebakke Alle 3, matr.nr. 34. Datering ca. 1860.

25. Agekyse

Varm hovedbeklædning til brug under kørsel med hestevogn eller kane. Agekysen kommer fra Plougmandsminde i Nordmarken, matr.nr. 28a.

26. Vigehatte eller vidjehuer

Blev brugt af kvinder som beskyttelse mod vejr og vind under markarbejde. Huerne er fra tiden før 1914 og har tilhørt Ellen Jønsson, Vridsløsevej, som måske havde dem fra Plougmandsminde i Nordmarken.

27. Overdel til en Hedebodyragt

Fra Plougmandsminde i Nordmarken, matr.nr. 28a.
Datering før 1850.

28. Hvidt forklæde

Forklædet kommer fra huset på hjørnet af Vallensbæk Strandvej og Strandparksvej, matr.nr. 6s.

29. Messingstrygejern til glødende kul

Det ene mærket A.H.D. på den ene side og 1841 på den anden. Begge strygejern kommer fra Tage Poulsens gård i Nordmarken. Gården lå mellem Møllegården og Vridsløsevej.

30. Manglebrædder med stok

Manglebrættet blev anvendt til rulning af sengetøj og duge. Tøjet blev i stænket tilstand viklet om stokken, der blev rullet rundt på et bord med manglebrættet. Efter hårdt arbejde kunne dugen eller sengetøjet blive glattet fint ud. Et fint udsåret manglebræt var en populær trolovelsesgave til den udkårne. Manglebrædderne kommer fra huset på hjørnet at Vallensbæk Strandvej og Strandparksvej, matr.nr. 6s.

31. Kande

En kande fra Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a.

32. Hornske

Fra ukendt sted i Vallensbæk.

33. Briller

Fra ukendt sted i Vallensbæk.

34. Kaffemølle

Af hensyn til holdbarheden blev kaffen købt og opbevaret som bønner. Først når der skulle laves kaffe, blev bønnerne malet på kaffemøllen. Den maledede kaffe kom i en gryde med kogende vand, og efter et opkog blev kaffen hældt i kaffekanden, hvor kaffeposen holdt grumset tilbage. Fra Virkelyst i Nordmarken, matr.nr. 22a.

35. Kandissæt

Kandissæt bestående af hammer og tang fra ukendt sted i Vallensbæk. Kandis var smeltet råsukker, der blev hugget i små klumper og puttet i munden under kaffedrikning. Når kaffen var drukket, blev klumpen lagt tilbage i skålen.

36. Tændstiksæt

Hang på væggen i nærheden af komfur eller kakkelovn. Stammer fra huset på hjørnet af Vallensbæk Strandvej og Strandparksvej, matr.nr. 6s.

37. Vasketræ

Vasketræ fra ukendt sted i Vallensbæk.

38. Kartebræt

Kartebræt til kartning at uld fra ukendt sted i Vallensbæk.

39. Vaffeljern

Vaffeljernet med ring var vendbart og passede til datidens komfurer. Fremstillet på den gamle kanonfabrik Frederiks Værk i Nordsjælland. Vaffeljernet har været anvendt i køkkenet på Plougmandsminde i Nordmarken, matr.nr. 28a.

40. Ophæng til ildsted

Ophænget har hængt ned fra loftet i et åbent ildsted. Gryder, pletter og pander blev hængt på krogerne direkte over ilden. Fra ukendt sted i Vallensbæk.

41. Dejtrug

Dejtruget har været brugt i køkkenet på Plougmandsminde i Nordmarken, matr.nr. 28a.

Lokalhistorisk udstilling

Genstandenes oprindelse, tilhørsforhold og datering er baseret på Lars Hoffmann Barfods notater og oplysninger.

Lars Hoffmann Barfod indsamlede effekterne som ung, mens han boede i Vallensbæk.

Genstand nr. 4, 5 og 12 har i en årrække været i sognets (kommunens) varetægt og senest befundet sig i et skab på borgmesterkontoret.

Beskrivelsen af de historiske genstande er foretaget af Benny Mortensen, Vallensbæk Lokalhistoriske Forening.

18. februar 2005 skrev borgmester Kurt Hockerup til fyrværkerimester Lars Hoffmann Barfod følgende: "Efter aftale med Ingolf Mathiesen bekræfter jeg hermed, at Vallensbæk Kommune ønsker at overtage den del af din samling, som vedrører Vallensbæk".

I brevet står desuden, at samlingen vil blive udstillet i monter på Vallensbæk Rådhus.

Udstillingen blev oprindeligt åbnet ved en reception på Vallensbæk Rådhus torsdag den 9. marts 2006.

15. september 2017